

Ekselences, dāmas un kungi, dosimies uz Balto zāli!

RESTAURĒTĀJU FOTO

ILZE VĪTOLA

Tā uz balli vai valstiska mēroga vakariņām laipni aicinās Latvijas Valsts prezidents, smokingā tērpies, un viņa melnās lakādas kurpes atvizēs Baltās zāles parketā. Arī mēs šajās lappusēs pavērsim durvis uz Balto zāli. Tajā ielūkoties palīdzēs uzņēmuma "RERE GRUPA" atbildīgais restaurācijas darbu vadītājs IVARS RĪBA, koka konstrukciju restaurācijas eksperts EDUARDS KRILOVS, uzņēmuma "RERE MEISTARI" restaurācijas darbu vadītāja ELGA ZARIŅA, tēlnieks EDVĪNS KRŪMIŅŠ un VAS "Valsts nekustamie īpašumi" valdes priekšsēdētājs MĀRTIŅŠ TOLS.

Baltā zāle atjaunota visā krāšņumā.

Rīgas pils Baltā zāle pagājušā gadsimta 30. gados.

UZZIŅA

- Rīgas pils Baltās zāles restaurācijas darbu pasūtītājs: VAS "Valsts nekustamie īpašumi",
- atbildīgie restauratori: "RERE GRUPA".

Elgas Zariņas un viņas kolēģu restaurētās kolonnas Baltās zāles griestu balstīs ilgi un laimīgi.

Baltā zāle pēc ugunsgrēka...

Gruvešos atrastie griestu fragmenti.

Te var redzēt, ka nekas nav tāds, kā izskatās. Kolonnas.

Kad zvaigznes neiepriecina

– Liesmas nāca no kreisās puses, ugunsdzēsēji turēja uguni, bet viens pacēlājs aizbrauca projām. Un pēkšņi šajā mirklī visu cilvēku acu priekšā uzliesmoja Baltā zāle un acumirklī nodeda. Viss. Griestiem zvaigznes spīdēja cauri. Uz grīdas milzīga gruvešu kaudze... – trako nakti uz 21. jūniju pirms trim gadiem atceras Ivars Rība. Ugunspūķa riklē bija pazuduši arī Rīgas pils bēniņi. Par laimi, no turienes pirms ugunsgrēka restaurētāji bija savākuši dažādas vēlāk Baltās zāles atjaunošanai noderīgas detaļas. Arī

lustras un mēbeles jau 2012. gada beigās, sākot pils būvdarbus, bija aizvestas uz restaurācijas darbnīcām.

– Tā ir restaurācijas darbu labā prakse – visas lietas, kas nav tieši "piesietas" objektam, ko restaurēs, iespējami ātri tiek vestas ārā, lai tās mazāk bojātu, – skaidro Eduards Krilovs.

Kolonnas izliekas, ka ir no marmora

– Nav laika, nav laika, cars brauc! – iesaucās kāds meistars, žigli apšļāca kolonnas ar krāsu un nopriecājās: nu,

gluži kā marmors! Šāda epizode varēja norisināties 1861. gada vasarā, kad Cara zāles izbūve par godu Krievijas cara Aleksandra II vizītei Rīgā gāja uz beigām. Jā, bet no kāda materiāla tad patiesībā ir Baltās zāles kolonnas un pilastrī? Vai tikai šeit nav izmantots tāds pats triks kā savulaik, Biržas ēku ceļot? Un restaurētāju aizdomas apstiprinājušās. Kolonnas veidotas no divreiz dedzināta ģipša ar limi kā saistvielu. Tāpēc materiāls nav trausls, bet pasīkst un to var pulēt, kam toreiz nepietika laika.

– Kad kolonnu virsmas tika atsegtas, domāju, ka Elga ar kolēģiem apņēmusies kaut ko neiespējamu. Taču monumentāli dekoratīvās tēlniecības restaurators Edgars Blekte, ļoti neatlaidīgi meklējot, atrada tehnoloģijas, kā sodrējus un netīrumus no kolonnām dabūt ārā, – Eduards Krilovs slavē kolēģu veikumu. Viņi kolonnas apstrādājuši ar speciālu pastu, kas izvilksusi ārā netīrumus, pēc tam kolonnas balināja un vēlāk slipēja.

BALTĀ ZĀLE UN TĀS FUNKCIJAS

Mārtiņš Tols, VAS "Valsts nekustamie īpašumi" valdes priekšsēdētājs:

- Pils lepnuma – Baltās zāles – restaurācija sniedza interesantus atklājumus, tālab kopā ar ekspertiem nolēmām atjaunot zāles koptēlu atbilstoši vēsturiskajam oriģinālam.

- Līdz 1917. gadam Baltā zāle bija galvenā un nozīmīgākā zāle, to sauca par Cara (Ķeizarisko) zāli. Kad kņaza Suvorova vadībā sākta Baltās zāles izbūve, tapis zināms, ka uz Rīgu brauc cars Aleksandrs II. Lai rūpīgi pabeigtu darbus, vairs nepietika laika, tāpēc greznās mākslīgā marmora kolonnas tika nevis noslīpētas, bet gan apšļāktas ar krāsu.

- Zāles lustras kā pagaidu risinājumu dāvināja Barklaja de Tolli kundze, sakot: "Pagaidām izmantojam šīs. Būs vairāk naudas, taisīsim greznākas."

- Baltā zāle izbūvēta 1818. gadā virs pils zirgu stalliem pēc gubernas arhitekta Fridriha Kristiāna fon Breitreica projekta. Tagadējā izskatā pārbūvēta vēlā klasicisma stilistikā arhitekta Paula Hardenaka uzraudzībā no 1860. līdz 1862. gadam.

- Pašreizējo nosaukumu Baltā zāle ieguvusi gaišā noformējuma dēļ pirmās Latvijas brīvvalsts laikā. Baltā zāle ir Rīgas pils trešā stāva galvenā zāle. To izmanto saviesīgiem pasākumiem, ballēm, valstiska mēroga vakariņām u. tml.

Lustras – tēlnieka Edvīna Krūmiņa un viņa komandas meistarstikis.

Palīdzējuši arī poļu restauratori, kuriem jau bija pieredze Biržas ēkas atjaunošanā.

Elga Zariņa atklāj nezinātajam pārsteidzošu faktu. Kolonnas nav viscaur veidotas no ģipša, droši vien tas bija dārgs materiāls. Vidū ir koks, tam apkārt ar skaliņiem piestiprināti zirgu astri (gan amortizācijai, gan aizsardzībai pret mitrumu). Un tad apkārt likta ģipša kārtiņa. Bet pilastriem (pseudokolonnas) ir tukšs vidus, tie pielikti pie sienas kā tāda čaumaliņa. Par pilastriem senatnes cienītājiem būs īpašs prieks. Tos gandrīz visus izdevies saglabāt, maz no jauna taisītu.

Zāles lepnums – lustras!

Baltā zāle ir Rīgas pils lepnums, bet pašas zāles lepnums ir lustras. Tēlniecības restaurācijas meistars Edvīns Krūmiņš:

– Man piedāvāja, lai sataisu Baltās zāles ģipša lustras. Visi domāja, ka tām nedrīkst ne pirksta piedurt. Lai noņemtu, bija sataisītas sastatnes, saaicināti vīri. Es piegāju pie lustras un ar vienu roku pacēlu. Tās taču ir vieglas – no papīra, papjēmašē. Mums tāda mode iegājušies – ja kaut kā trūkst, meklējam Vakareiropā. Bet, ja reiz lustras savulaik dāvināja Barklaja de Tolli kundze, jādodas austrumu virzienā. Paņēmu vienu lampas zara gabaliņu un braucu uz Ohtu pie Pēterburgas, kur cara laikā lustras

darinātas. Skaidrs, ka tur vairs nekā nav. Bet mani Krievijas kolēģi tēlnieki palīdzēja satikt meistarus, kas vēl šodien strādā papjēmašē tehnikā. Tas ir labs materiāls. Maskavā, Lielo teātri atjaunojot, daudzus dekorus taisīja no papjēmašē. Piemēram, norobežojošos stabiņus, jo, kad nokrīt bronzas stabiņš, šķiet, ka teātris sagāziesies. Nuja, krievu kolēģi man atsūtīja papjēmašē receptes, bet neko nepasniezda kā uz paplātes. Sadeva komponentus, bet kā tos salikt kopā?

Nu, vecais, to gan pats savām rociņām, šie saka. Taisījām eksperimentus, jo materiālam jābūt elastīgam, lai nelūztu utt. Izgājām visam procesam cauri. Man bija ļoti interesanti, ņemies, ņemies un izfunktierē! – stāsta tēlnieks un piebilst, ka ne jau viens, vesela komanda strādājusi, un šitas kungs (norāda uz Rību) nācis virsū un jautājis – cik maksās? Bet kā to var zināt!

Jautāju, vai atminēto seno metodi ir pierakstījis. – Vai tik stulbs izskatos? – meistars smejas. Skaidra lieta, ka viņš ir gudrs, jo lustru veidošanā piesaistījis arī slavenas keramiķes.

– Tas tāds sieviešu darbs – tā kā vecāmāte sēdētu un pirāgu ceptu, jāspiež tik masa tajās formiņās iekšā. Tas mums, tēlniekiem, nav rokās. Un formiņu bija daudz. Vienpadsmit lustru koki, bet cik tiem zaru! Man darbnīcā tagad visa siena nokrauta ar lustru zaru formām, – stāsta Krūmiņš.

Edgars Blekte no "RERE MEISTARI", kurš izstrādāja mākslīgā marmora atjaunošanas tehnoloģijas.

Kur tad zelts?

Baltā zāle atgādina līgavu baltā kleitā ar zelta kareklišiem. Bet vai tiešām zelta? Eduards Krilovs stāsta, ka griestu un sienu detaļu rotājumus klājušas neskaitāmas bronzas krāsu kārtas, biezas un

plānas. Arī uz mēbelēm pirms to pirmās restaurācijas bijuši dažādi bronžējumi.

– Mēbeļu dekoros un rotājumu joslās gribējām atrast kādu zelta gabaliņu. No visām mēbelēm tikai viena – mazā bankete – bija nerestaurēta, oriģināla ar visu laika gaitā uzkrāto pārkrāsojumu kārtu. Zem tās daudzajiem slāņiem atradām vienu kvadrātmilimetru spožu krikumu, kas pēc savām īpašībām līdzinājās zeltam. Taču par to nebija ciešas pārliecības. Izpētot arī pārējos Baltās zāles "zeltījumus", tomēr secinājām – virsmu pamatnes ir gatavotas zeltījumam un ir atrodami atsevišķi zeltījumu fragmenti. Slāņu atsegumi bija ļoti neviennozīmīgi sajaukušies, bija slipēti nākamajām apdarēm un laboti ar turpmākajiem dažādajiem bronžējumiem. Baltajai zālei tagad atdots vecais zeltījums, kāds tas savulaik bijis vai vismaz bijis iecerēts, – sarunai punktu liek Eduards Krilovs. Vēl tikai jāpasaka paldies vecajai banketei, kas restaurētajiem pačukstējusi zelta krikumu noslēpumu. Tie ļāva Rīgas pils atjaunošanas padomes vadītājam Imantam Lancmanim ar skaidru skatu šos krikumus savienot vienā lielajā Baltās zāles kopbildē.

Kas gan būtu domājies, ka lustras darinātas papjēmašē tehnikā.

Svini rudeni Alūksnē!

Ja vēlies patiesi rudenīgu nedēļas nogali, tad 23. septembrī sēdies auto un dodies uz Alūksni!

Piektdien, 23. septembrī

iekārtojies kādā no viesmīlīgajām Alūksnes viesnīcām vai viesu namiem

Apmeklē "MELO-M" un "C-JAM" koncertu „BLACK CELLO SABBATH” jaunajā Alūksnes Kultūras centrā

Apskati naksnīgo pilsētu – izgaismotos tiltus un strūklakas

Sestdien, 24. septembrī

Dodies uz mājražotāju un amatnieku tirdziņu, lai iegādātos ekoloģiskus un kvalitatīvus produktus ziemai
Ceļo garšas pasaulē un izbaudi Alūksnes novada īpašo ēdienkarti

Apmeklē muzejus un uzzini interesantus faktus par Alūksni, Bibli un dabu

Svētdien, 25. septembrī

iesāc dienu ar veselīgu pastaigu rudenīgajā Alūksnes muižas parkā

Ieraugi Alūksni no putna lidojuma, uzkāpjot

Ugunsnovērošanas skatu tornī

Uzņem skaistākās fotogrāfijas krāšņākajā rudenī Latvijā

Atbrauc un iemīlies Alūksnē!

Vairāk informācijas: www.aluksne.lv

www.visitaluksne.lv

NĀC UZ ĀBOLDIENU DOBELĒ!

5. oktobrī vēsturiskajā tīrgus laukumā

- Latvijā vienīgais Ābolu ābols
- Ābolu ordeņa pasniegšana
- Lauku labumu tirgus
- LLU Dārzkopības institūta ābolu izstāde, degustācija un zinātnieku padomi
- Radošās darbnīcas, atrakcijas, muzikāli priekšnesumi un pārsteigumi

www.dobele.lv

Tālr. 26136682

